

hak verilmiş, istikşaf ve işletme hakkı ve aynı zamanda altmış mil mesafelik bu mevkiye bir de şimendifer inşasına dair bir ruhsatname verilmiş.

Malûmu âlileridirki bu kömür madenleri doğrudan doğruya arazi miriyeden veya vakfiyeden olması itibariyle Hükümetin malıdır. Onun için buraya verilen ruhsatnameler üç ay zarfında faal teşebbüsata başlamazsa keenkemeykûn addedilir. Diğerlerine orası tevcih edilebilir. Yalnız şimendifer inşası meselesi üç ay zarfında yapılacak mevaddan olmadığı için buna üç sene müddet verilmiş, 1314 senesinden sonra muhtelif safahat geçirerek, bir çok temdidlerle nihayet 9 Teşrinievvel 1326 tarihinde üç sene müddetle bir daha temdit edilmiş. Bu şimendifer yapılacak güzergâhta tarafeynden birer kilometre mesafede bulunan bilâhüm ocakları ve madenleri işletmek hakkı da bu şimendiferi inşa edecek Heyete verilecektir.

**FUAT B. (Çorum)** — Kim vermiş bu ruhsatları?

**FERİT B. (Devamla)** — 1326 da olduğuna göre tabii Orman ve Maadin Nezareti vermiş. 1329 da bu ruhsatnamenin müddeti inkiza etmek üzere iken araya bir zat karışmış ve bu zata yüzzer hisse itibariyle yüzde onu kendisine devir ve ferağ edileceği suretiyle Orman ve Maadin Nezaretine müracaat vukubulmuş. (Kim o zat sadaları). Sırası gelince izah edeceğim.

**MUSTAFA B. (Tokat)** — Anhyatın kimdir bakalım.

**FERİT B. (Devamla)** — İzah edeceğim efendim. Asıl ruhsatname müslûmana verilmiştir. Sonra bunlar bilâhare İtalyan şirketiyle birleşmişlerdir. Bu şeyin müddeti munkazi olmak üzere olduğunu beyan ederek Orman ve Maadin Nezareti bunu kabul etmemiş. Fakat teşebbüsati fiiliyede bulunabilmek için de takriben bir ay müddet kaldığı bir sırada bir harita verilmiş, göya bu harita ile teşebbüsati fiiliyeye girişildiğini göstermek istemişler. Halbuki bu harita kavaidi fenniyyeye muğayir olduğu için Nafia Nezaretince reddedilmiş ve Orman ve Maadin Nezareti de bu mukavelenin hükmü olmadığını çünkü müddeti muayyenesi zarfında işe başlanılmadığını söyleyerek feshetmiş. Yalnız 9 teşrinievvel 1326 da bunun müddeti munkazi oluyor. Bu haritayı iade ettiğine dair Orman ve Maadin Nezareti 15 teşrinievvel 1329 da bir tezkerе yazmış. Alâkadarana; münhanileri gösterilmemiştir, filân şöyle olmuştur, kavaidi fenniyyeye mutabık değildir, bu haritadan mâdüt bir şey değildir, bunu reddediyoruz demiştir. 6 teşrinievvel ile 9 teşrinievvel arasında geçen altı gün vardır. Bilâhare mütarekeden sonra altı günlük tezkerenin şeyisine istinat ederek göya müddeti munkazi olduğu halde bu tezkeroyu yazmak devamı muameleyi mutazammın imiş gibi bir mahiyet verile-

rek Şûrayı Devlet'e müracaat edilmiş, Şûrayı Devlet bu tezkerelere istinaden bunun inkizasını kabul etmemiş ve bu heyet yapacaktır denilmiş, şüphe yok ki, bilâhare bizim karşımıza bir de İtalyan heyeti çıktığına göre bu İtalyan heyeti doğrudan doğruya ferağ suretiyle değil, lâyenazil bir vekâletle (Orlando) isminde bir müheendis tevkil suretiyle verildiğine ve mütarekeden sonra da Şûrayı Devlet'in bu kararı verdiğine nazaran bunda ecebilerin imali nüfuz ettiği ve Ferit Paşa Hükümeti zamanında bunun ne suretle istihsal edildiği pek âşikârdır. Binaenaleyh şu tafsilâta göre görülüyor ki, oradaki maden ocaklarını müddeti inkiza ve infisab etmiş bir ruhsatnameye istinaden İtalyanların dairci nüfuzuna sokabilecek ve orada onlara bir de şimendifer hattı tesis ettirerek bütün iktisadiyatımızı onlara teslim ile istiklâlimiz için bu kadar kanlar dökmüş olduğumuz biranda Fransız ve İtalyan itilâfını fiilen kabul etmiş olacağız.

Binaenaleyh, aldığım mektupta deniliyor ki; bu son iştirak eden zevatın Meclisin erkânı mühimnesinden olması bu havali ahalisini dilbuñ etmiştir. (Kimdir o şahıs sesi?) Binaenaleyh, İktisat Vekilinden sorarım, bu İtalyanlar meselesi hakkında ne yapmıştır? (Kim o zat sadaları) Celâlettin Arif Beydir.

**İKTİSAT VEKÂLETİ VEKİLİ MAHMUT CELÂL B.** — Ferit Bey arkadaşımızdan yalnız şu noktayı tavzih buyurmalarını rica edeceğim. Kendilerinin sual ve istizahları; İktisat Vekâleti bu ruhsatnameye istinaden vaki olan müddeiyatı reddetmesi dolayısıyla midir, yoksa Şûrayı Devlet'in gürük olan kararını mamulünbih ittihaz etmesi midir? Evvel emirde bu eihet tavzih edilsin. Ona göre cevap verelim.

**FERİT B. (Çorum)** — İktisat Vekâletinin bu hususta ne yaptığını bilmiyorum. Reddetmiş mi? etmemiş mi? Etmişse bittabi vazifei vataniyesini ifa etmiştir ve reddetmemişse onu kendileri çıkın, izah etsinler.

**EMİN B. (Eskişehir)** — Efendim, bunda olduğu veçhile malûmu âlileri bütün muharebeler iktisat için olduğuna nazaran bizim mücadeleli milliyemizi başa çıkaracak Müdafaa-i Milliye Maliye ve saire gibi alâkadar makamlar varken bizim diğer vekâletlerimiz acaba ne iş yaptır ve bilhassa memleketin hayatına taallük eden İktisat Vekâleti ne iş görmüştür? Bendeniz bunu çok sayanı tetkik buluyorum ve hattâ geçenlerde Müdafaa-i Milliye Vekili Paşa Hazretleri buyuruyorlardı ki: bir milletin kudreti askeriyesi bütçesinden bellidir. Acaba bu mücadeleli milliyeyi hariçten istikraz etmeksiz bir sene, iki sene daha devam ettirebilecek miyiz? Memlekette ne kadar para vardır ve teklif edilen vergilere tahammülü var mıdır ve hafazanallâh altı ay, bir sene sonra bir iflâsı umumî olacak mıdır? Bunları İktisat Vekilinin bilmesi ve Meclisi tenyir